

Винаги когато се опълчвах на нарежданията на Лузия и оспорвах почти всичко с груби отговори, тя ми напомняше, че съм толкова лош и че моето появяване е сложило край на живота на майка ни. „Ти довърши майка“ беше жестоката присъда, с която тя, за да ме засегне, споменаваше усложненията след моето раждане. Майка се залежала депресирана. „Майка ни си отиде от меланхолия“, това се говореше вкъщи. Заради това, което ни се случи, никога не съм знаел какво точно изпитва Лузия към мен. Тя отговаряше за моето отглеждане от много ранна възраст и твърдеше, че никой не иска да се ожени за нея заради тези ѝ отговорности. Никой мъж не би изтърпял палаво дете като мен. Все се терзаеше. Лежах като товар върху плещите ѝ след смъртта на майка и заминаването на братята и сестрите ни. Бях още една трудност, която се прибавяше към всички останали: да се грижи за къщата, за татко, за дрехите и завивките от църквата, а и трябваше да понася и подигравките на таперци.

За разлика от майка и жените от селото, Лузия, втората по възраст от сестрите ми, не се интересуваше от изкуството на глината, нито от кърската работа. Казваше, че земеделието е мъжка работа. Щом видеше дружината жени да вървят към мангровата гора на брега на река Парагуасу, все повтаряше, че не е родена да се поти на слънце и да събира морска храна и че де да имаше възможност, би живяла в големия град. От ранна възраст започнах да вървя подире ѝ. Във вторник и петък Лузия ходеше до манастира, събираше пердета, кърпи и гащи и правеше огромен вързоп. Закрепяше всичко на главата си с едно намотано на търкало по-малко парче, някоя калъфка за възглавница или малка кърпа. Преди всяко влизане в манастира, ме наставляваше: „Не пипай нищо“, „Не говори високо и не тичай из двора“, „Помоли свещениците за благословия, когато ти говорят. Благодарни, ако ти дадат нещо“. И разбира се, не можех да взема нищо без разрешение. Вече не кимах в знак на съгласие на заръките ѝ. Кроях планове как да наруша правилата, особено онова, което гласеше, че винаги трябва да гледам в земята и да вървя, сякаш съм невидим, за да не преча на молитвите. Тези толкова много предупреждения не бяха случайни – в изблик на прямодушие Лузия ми призна, че иска да запази препитанието си като перачка в манастира и да ми осигури място в манастирското училище, за да уча там.

По някое време брат ми Жоаким се беше завърнал след дълго пребиваване в столицата¹. Той водеше скитнически живот, но като по-млад се появяваше понякога, за да помага на сеньор Валтер да товари савейрото „Дадивосо“ с чували със зърно и щайги със зеленчуци. Те тръгнаха в четвъртък към пазара „Сао Жоаким“² и нямаха определен ден за връщане. В отминали времена управлявах савейрите във въображението си, в момчешките си игри, и се възхищавах на „Дадивосо“ и другите лодки, плаващи по Парагуасу към залива. Когато брат ми започна да работи със сеньор Валтер, аз го следвах до речния бряг,

¹ Салвадор, столицата на щата Баия. Бел. прев.

² Пазарът „Сао Жоаким“ е едно от емблематичните места в Салвадор. Той има тристагодишна история и се смята за истинско културно-историческо съкровище. Бел. прев.

за да гледам как товарят чувалите с брашно, варелите палмово масло и щайгите с ямс и мандиока. Таях надежда, че ще ме сметнат за достатъчно голям да работя. Мечтаех да напусна дома и да не ми се налага повече да гледам намръщената Лузия, която ми повтаряше, че съм бреме. Братята ми бяха напуснали Тапера, преди да са ме видели. От повечето от тях няха снимки, нито пък спомени. Живеех само с Лузия и баща ни. Тъй като нямаше кой да ме гледа в нейно отсъствие, трябваше да вървя подир нея от много рано, следвах я навсякъде, докато тя не сметна, че съм пораснал достатъчно да ме оставя сам.

Като бях малък, Лузия ме вземаше със себе си, когато ходеше до манастира, за да събере дрехите за пране. Тя влизаше и излизаше от стаите, отиваше да се покае до църковния олтар, като се прекръстваше всеки път, щом минеше покрай изображението на светец или покрай най-важния от тях – носо Сеньор до Бонфим³. Аз се отдалечавах мълчаливо, като в същото време се опитвах да следя движенията на Лузия и да озаптя парещото си любопитство.

Нямаше как съвсем да не се подчинявам на заповедите ѝ, например на тази да бъда винаги близо до нея. Кроях планове как да ловя буболечки в градината на манастирския двор. Събирах малки дървесни скакалци от земята около карамболата и ги стисках в ръката си. Кръщавах ги, внимавах да не попаднат под обувките на монасите, които крачеха мълчаливо по коридорите. Понякога, когато забелязвах присъствието ми, слагаха ръка на главата ми. Благословяха ме и ми предлагаха зряла карамбола, която сам можех да си взема, ако не беше забраната на Лузия. Следвах я и се наслаждавах на нейното смирение, спокойствието и мълчанието, с които събираше дрехите за пране, големите усилия, които полагаше да остане едва ли не невидима, докато краката ѝ се движеха по пода. Дори не се чуваше протритите ѝ сандали да чаткат по манастирския под. За разлика от мен – щом се случеше да остана сам, аз започвах да тътря крака, сякаш бяха лодки, порещи течението на реката, шумни, нарушаващи свещения покой на манастира.

Когато не успях да намеря буболечки, сядах на каменната пейка и наблюдавах Лузия от привилегировано място. Гледах я как върви, обиколките, които прави, преминаването през килиите, отварянето и затварянето на вратите, придружено от скърцането на златистите панти, как прибира бельото. Приближавах се, но не ми позволяваха да се промуша през пролуките, не ми разрешаваха да гледам вътре, въпреки че винаги съумявах да надникна. Лузия влизаше с наведена глава, търсейки с поглед това, което я интересуваше. Събираше, сгъваше и изглаждаше завивките с ръце. Устните ѝ се движеха, без да отронват и звук, докато тя мълвеше молитви, които не можеха да бъдат чути, а очите ѝ съзерцаваха неизменно разпятията и светиите. Това беше Божият дом, така ме учеше, и там изкупваше с разкаяние мъките, поднесени от живота. Обаче от гърба на Лузия се издигаше хълмче, гърбица, и аз се срамувах. По този въпрос бяхме единадушни,

³ От португалски: *нашия Господ с добрия край*. Представлява религиозно почитание, характерно за баиянското богослужение, и изобразява Исус на кръста в момента на неговата смърт. Смята се, че покровителства Баия. Бел. прев.

защото тя, изглежда, изпитваше същия срам. Беше отминало времето, когато не осъзнавах, че има този недъг, когато още не разбирах нещата от живота и не се притеснявах много-много. Колкото повече растях, толкова повече се отдалечавах, за да не чувам подигравките на децата. Най-смелите се приближаваха, без тя да ги усети, за да сложат ръка на гърбицата ѝ и да си пожелаят нещо. Бяха се научили на това от пътниците, които минаваха през Тапера. Неведнъж съм виждал сестра ми да се прибира и да отива в двора, далеч от мен или баща ни. Заставаше до малката зеленчукова градинка и преглъщаше сухо сълзите, които не потичаха от очите ѝ.

Когато Зазау, най-голямата от сестрите ми, ни посещаваше, все ми повтаряше, че трябва да слушам Лузия. „Тя страда от нерви“. Аз знаех, че просто не искат да говорят за злословията, които хората от селото шушукаха скришом и заради които всички я избягваха. На улицата след училище децата повтаряха приказките на възрастните: че къщата ни е прокълната, че нещата се чупят от само себе си, че мебелите се местят сами, че огънят лумва, без да е бил запален. Очевидно пожарът особено тревожеше онези, които разправяха разни неща. Казвах, че по време на пълнолуние, откъдето и да мине Лузия, всичко горяло. Сухи дрехи, прострени на въжето за пране, сламеници, тревите край къщите и пътищата. Говореха, че мама и татко затваряли Лузия вкъщи, за да не вземат съседите нещата в свои ръце и да ѝ направят нещо, защото е различна. Странните случки около нея започнали още докато растяла, но не е известно със сигурност кога са спрели. Някои мълвяха, че това станало след смъртта на майка ни, други, че злините секнали, когато Лузия се причестила. Измъчвах се, като знаех, че преди аз да се появя на този свят, сестра ми е притежавала магьосническа сила и любопитството ми се възбуждале още повече.

Един ден, след като си изядох боя от Лузия, реших и аз да я накажа. Не ѝ казах всичко, което чувах хората да говорят за нея по улиците на селото. От яд измислих нещо коварно, за да я нараня по-силно. Възползвах се, че не беше в кухнята и взех горяща главня от огнището. Задържах пламъка до завесата, която отделяше спалното помещение от останалата част от къщата. Искях да накарам Лузия да страда, да я жегна толкова, колкото ме болеше мен от ударите с пръчката от лиани, нейното оръжие, с което ме държеше под контрол. Следвах примера ѝ, не плачех, не се пречупвах пред наказанията ѝ. Искях отмъщение. На шест години не можех да предвидя, че огънят ще изгори не само старото перде, но ще стигне тавана и ще погълне гредите на покрива. За нула време пламъците щяха да се разпространят. Започнах да викам „Пожар!“ и се уплаших, че ще се случи най-лошото.

Лузия поливаше лехите пред вратата. Когато ме чу да крещя, тя влетя като стрела в къщата – нямаше време да се занимава с мен. Спря на вратата, приличаше на омаяна от тайнствена сила. Погледна нагоре, като че ли се възхищаваше на яркочервените греди, обхванати от пламъците. Първоначално не реагира, след това ме изнесе от къщата, а черният дим се издигаше до небесата през един процеп между циглите. Щом се увери, че съм на сигурно място в двора, се върна вътре, оставяйки ме под небето на Тапера. Не се развика и не изглеждаше притеснена. Аз останах отвън. Испитах боязън и вина. Бях съгрешил, Бог щеше да ме накаже, и Лузия също, ако научеше истината. Минах през прага

на вратата, но не видях Лузия през димната завеса, която вече беше обхванала малкото ценни вещи в къщата. Представих си, че навярно се опитва да спаси броеницата и молитвеника, които носеше навсякъде. Вместо това я намерих превита да вдишва пушека, без това да ѝ пречи.

Пред Лузия имаше пламтяща главня. Един огнен език насред жаравата. Тя беше като омагьосана. Занесе факлата до вратата, но преди да излезе, отвори уста и погълна огъня, сякаш имаше нужда да го запази.